

Ali, Sara och Allemansrätten

- En saga om allemansrätten

© Stiftelsen Håll Sverige Rent

Juni 2014

Författare: Ann-Christin Björnfot, Håll Sverige Rent

Illustrationer: Fia Sjögren

Grafisk form: Ida Holmberg, Håll Sverige Rent

Tack till Filippa Mannerheim

A

li och Sara är bästa vänner. De bor i samma hus, fast Ali bor på första våningen och Sara bor tre trappor upp. De leker med varandra varje dag, utom när Sara var förkyld och hade feber. Då fick hon vara hemma och inte gå till skolan. Sara fick inte heller leka med Ali, för han kunde bli smittad. Sara tycker inte om att vara sjuk, hon vill leka hela tiden och helst med Ali.

För ett par månader sedan började Sara och Ali i skolan. Det var så spännande att börja skolan och Sara och Ali blev så glada över att de skulle börja i samma klass.

Men idag är det lördag och de ska inte gå till skolan.

– Vad ska vi göra idag? frågar Ali när de träffas ute på gården.

– Vi går till skogen och bygger en koja, svarar Sara.

De går tillsammans till skogen som finns bakom deras hus. Det finns så många träd, Ali och Sara letar efter ett träd som har en vit stam med mörka fläckar på. Ali vet att det trädet kallas för björk. Det finns många höga mörka träd i skogen. Det är granar har Saras mamma berättat. I skogen kvittrar fåglarna och bruset från bilarna hörs inte längre.

När de gått en stund så får Ali se en skugga röra sig inne bland träden.

– Titta Sara, vad är det? ropar han. Sara vänder sig om och får se en stor råtta komma ilande mot dem. Den har vänliga ögon och sniffar så att morrhåren viftar åt alla håll.

– Vem är du? frågar Ali när råttan kommer lite närmare.

– Jag är Allemansråttan, svarar råttan. Välkomna till min skog, säger Allemansråttan och plirar med sina pigga ögon, jag tar hand om den här skogen och ser till att ingen skadar träd, blommor och alla djur som bor här. Vad kul att ni vill hälsa på mig, säger Allemansråttan.

– Vi vill bygga en koja, vill du hjälpa oss? frågar Sara.

– Javisst, vi bygger en koja, svarar Allemansråttan.

– Kom, så bryter vi av grenarna på det här trädet och börjar bygga, ropar Sara.

– Nej, det går inte, svarar Allemansråttan.

– Vi måste ju ha grenar annars kan vi inte bygga en koja! utbrister Ali och Sara på samma gång.

– Det finns något som heter Allemansrätten, berättar råttan. Det betyder att vi får vara överallt i skogen men vi får inte störa och inte förstöra naturen. Vi får inte bryta av grenar för då skadas trädet, men vi kan ta grenar som ligger på marken till kojans.

Sara minns nu hur deras lärare, Peter hade pratat om Allemansrätten i skolan. Han hade pratat om att inte störa och inte förstöra men han hade aldrig sagt något om någon Allemansrätta?

De börjar samla ihop grenar som fallit ner på marken för att bygga sin koja. Den blir så fin och de leker en stund i kojans.

– Nej kom nu så går vi längre in i skogen, säger Ali till Sara och Allemansrättan.

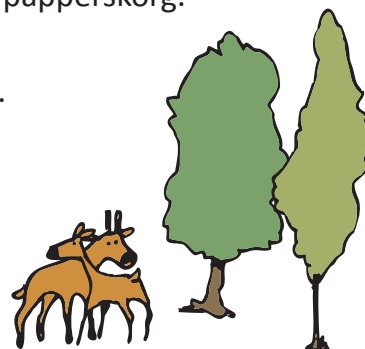
När de gått en stund så får Sara syn på en liten harunge som ligger och trycker under en buske. Den ser så rädd ut och Sara vill ta upp den i famnen men Allemansrättan tittar på henne med sina snälla bruna ögon och säger mjukt:

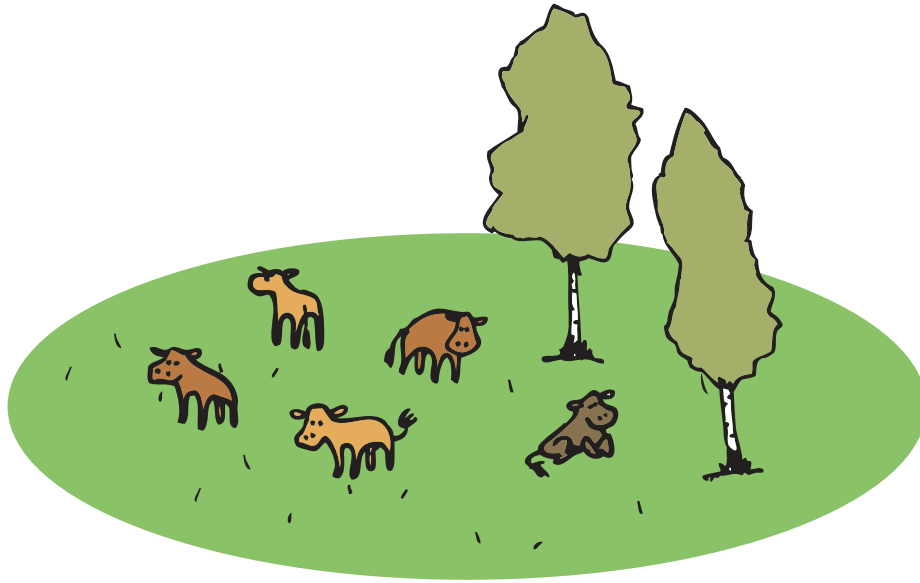
– Inte röra den lilla harungen. Ungens mamma är i närheten men törs inte komma till sin unge, för den är rädd för oss. Vi går härifrån och låter den lilla harpalten ligga och vänta på sin mamma, viskar Allemansrättan.

– Inte störa alltså? viskar Ali tillbaka.

– Helt rätt Ali, vi måste vara rädda om alla djur i naturen, svarar Allemansrättan.

- Titta här, vilka fina blå blommor! Vad heter blommorna nu igen Sara? ropar Ali.
- De heter blåsippor, men plocka dem inte, Ali, de är fridlysta i vårt område, svarar Sara.
- Vad bra att du vet att de är fridlysta här, Sara, säger Allemansrättan.
- Vad menas med att de är fridlysta? frågar Ali.
- Det betyder att man inte får plocka dem här. Det finns inte så många blåsippor och om alla skulle plocka sipporna så skulle de kanske försvinna, eller utrotas som det heter, svarar Allemansrättan. Vi måste vara rädda om allt som växer i naturen både träd, och blommor. Men vi får gärna plocka vitsipporna där borta, de är inte fridlysta. Barnen plockar ivrigt varsin bukett med vitsippor och bestämmer att deras föräldrar ska få dem.
- Usch, vad mycket skräp det ligger här, både plast, glasbitar och papper. Man kan tro att några tycker att skogen är en papperskorg, utbrister Ali.
- Ja det stämmer Ali, det är så synd att människorna slänger skräp i skogen. Djuren som lever här kan skada sig på trasiga flaskor och de har ju inga plåster att sätta på sina sår, säger Allemansrättan. Djuren kan också tro att plasten som ligger här är mat och det är inte nyttigt att äta plast. När vi går i skogen vill vi ha en ren och fin natur och lyssna på fågelkvitter, eller hur? Enligt allemansrätten får vi inte slänga skräp. Det bästa är att ta med skräpet hem, eller lägga det i närmaste papperskorg.
- Javisst, håll naturen ren, eller hur Allemansrättan? säger Sara.
- Det är riktigt, Sara, svarar Allemansrättan.

De promenerar längre in i skogen och kommer ut på andra sidan och där ser de en hage med kor som går och äter gräs.

- Ska vi gå in till korna och ge dem lite gräs? frågar Ali.

- Men Ali, säger Sara, kommer du inte ihåg när vår lärare Peter sa att vi helst inte ska gå in till djuren i hagen. Det är bättre att vi står här vid grinden och lockar med lite gräs.

De ställer sig vid grinden och lockar på kossorna med ett knippe gräs. En av korna kommer lunkande fram till dem och tuggar i sig gräset som Ali håller fram.

– Kossan tycker om gräset, ler Sara.

– Om vi går in genom en grind så måste vi stänga grinden efter oss, så inte djuren rymmer, svarar Ali. Det sade vår lärare Peter när vi pratade om Allemansrätten.

– Bra Ali! berömmar Allemansrätten. Det är riktigt att vi inte får lämna en grind öppen för om djuren rymmer så får bonden som äger dem, det besvärligt att samla in dem igen.

Nu vänder de tillbaka igen och börjar gå hemåt. Luften känns kyligare och Ali huttrar litet. De har ju faktiskt varit ute nästan hela dagen.

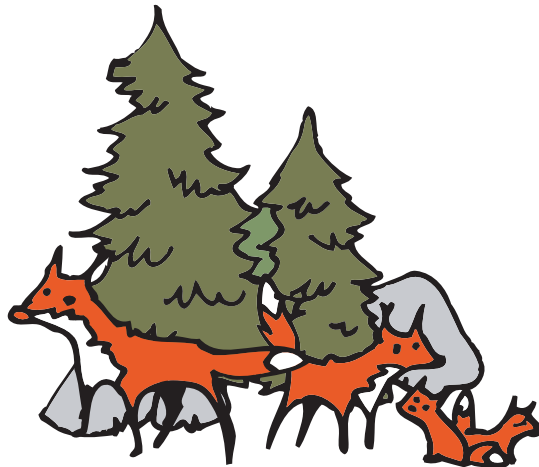

– Nog kan jag få bjuda er på en kopp varm blåbärsdricka innan ni går hem? frågar Allemansrättan vänligt.

– Ja, tack gärna! Vad gott det ska bli, säger Sara. Ali nickar och ser glad ut. Han är också mycket sugen på varm blåbärsdricka.

De kommer ner till en liten sjö där Allemansrättan bor. Hon sniffar med sin lilla nos längs marken och samlar kvickt ihop några små torra kvistar, kottar och björknäver som fallit av träden. Hon viftar ihop alltihop till en liten hög med svansen och tänder den. Det flamar och sprakar. Ali och Sara tycker att det är mysigt.

– Vet ni att man inte får elda hur som helst i naturen, utan bara på särskilt bra platser och gärna ha vatten nära till hands? berättar Allemansrättan medan hon hänger upp en liten, liten kittel på en pinne över elden. Vi får till exempel inte elda på berg för då kan berget spricka för att elden är så varm. Allemansrättan håller upp den varma blåbärsdrycken i tre kåsor. Två av dem räcker hon över till barnen.

– Tänk om elden skulle sprida sig och hela skogen brann ner, vad synd det skulle vara om alla djur som bor i skogen. Vad skulle de då bo? undrar Ali och dricker djupa klunkar av den mörkblå, varma, söta drycken. Mmm, blåbärsdrycken smakar jättegott.

– Ni har varit mycket duktiga idag i skogen, säger Allemansrätten och ler mot dem båda.

– Och tänk vad mycket vi har lärt oss om allemansrätten, säger Sara. Vad bra att vi mötte dig, Allemansrätten, och vad bra att du hjälper oss människor att ta hand om naturen!

Allemansrätten kilar ner till strandkanten och hämtar lite vatten i en mugg och häller det över elden. Det fräser till när vattnet träffar elden och den slocknar. Hon städar undan kåsorna och kilar in i sitt hus. När hon kommer tillbaka säger hon milt:

– Allemansrätten ger oss alla möjligheten att gå nästan överallt i skog och mark, men vi måste vara rädda om djuren, växterna och naturen. Vi får inte störa eller förstöra, berätta gärna det för alla era klasskamrater.

– Det ska vi, ropade Ali medan han och Sara började springa hemåt med sina vitsippor. Hej då, Allemansrätten! Vi ses snart igen!

Till pedagogen:

Här följer några fakta om allemansrätten som sagan om Allemansrätten handlar om, från Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Stockholms län.

Allemansrätten är en unik möjlighet för oss alla att röra oss fritt i naturen. Men vi behöver också ta ansvar för natur och djurliv och visa hänsyn mot markägare och andra besökare. Alltså inte störa – inte förstöra.

Fridlysta växter:

Du får plocka blommor, bär och svamp, men vissa växter är fridlysta och dessa får du inte plocka. Ta gärna reda på vad som gäller där du bor.

Träd och grenar:

Du får ta kvistar och grenar som ligger på marken för att elda eller bygga en koja. Men inte ta grenar, bark, eller löv från levande träd. Du får inte heller fälla träd och ta bort buskar.

Elda:

Du får göra upp eld i naturen och grilla din korv. Ha gärna lite vatten i närheten eller elda vid en sjö så du lätt kan släcka elden när du vill. Om du är osäker på om du får elda så ta kontakt med räddningstjänsten, tex om det är för torrt i skog och mark. Elda inte på berg eller klippställar för då kan stenen spricka.

Skräp:

Du får inte skräpa ner så tag med ditt skräp hem. Plast, burkar och kapsyler skadar både djur och natur och tar väldigt lång tid för naturen att bryta ner. Glas bryts inte ner alls.

Grindar:

Du får gå igenom en hage om du inte stör djuren. Men du måste stänga grinden efter dig, så att inte korna eller fåren går ur hagen.

Diskussionsfrågor tillsammans med barnen:

- * Vad är allemansrätten?
- * Vad får vi göra när vi är i skogen?
- * Vad får vi inte göra i skogen?
- * Vad menas med att en blomma är fridlyst?
- * Får vi trampa på myrorna, det finns ju så många?
- * Varför får vi inte slänga glas, burkar och andra sopor i naturen?

Hela Örnäventyret, tipspromenad, sagan om Allemansrätten och mycket annat skoj hittar ni på www.hsr.se/dinarena. Här kan ni också skriva ut diplom som bevis på att barnen nu kan mycket om allemansrätten och skriva under allemansrättens Code of Conduct!

Stiftelsen Håll Sverige Rent
Box 4155, 102 64 Stockholm
Tel: 08-505 263 00
www.hsr.se